

BUDAY GYÖRGY CENTENÁRIUM SZEGEDEN

Száz évvel ezelőtt, 1907. április 7-én Kolozsvárott született *Buday György* grafikusművész. Édesapja az ottani egyetem régészprofesszora volt, aki az intézmény Szegedre telepítésekor családjával együtt ide költözött.

Fia, György, 1927-ben már a szegedi egyetem hallgatója volt, amikor megalapította a Bethlen Gábor Kör, melynek valódi hovatartozástól függetlenül minden fiatal tagja lehetett. 1931-ben létrehozta a *Szegedi Fiatalok Művészeti Kollégiumát*, melynek elnöke lett. Az irodalommal, művészetel, szociológiával foglalkozó társulásnak olyan tagjai voltak, mint Erdei Ferenc, Kárász Judit, Ortutay Gyula, Radnóti Miklós, Reitzer Béla, Tomori Viola.

1936-ban a Szegedi Szabadtéri Játékokon előadták Az ember tragédiáját, Hont Ferenc rendezésében. A darab díszleteit Buday György tervezte.

Nevéhez fűződik a Szegeden 1934-ben megszervezett Nemzetközi Exlibris kiállítás is.

NEMZETKÖZI EX LIBRIS KIÁLLÍTÁS
A SZEGEDI VÁROSI MÚZEUMBAN
1934. 10. 20–28.

Buday György fametszetei, X2

Buday György a két világháború közötti Szeged kulturális életének meghatározó személyisége volt, ezért itt születésének 100. évfordulója alkalmából több rendezvénnyel is megemlékeztek.

Ösztöndíjasként tanulmányúton járt Itáliában, Angliában.

Nagyon termékeny művész volt, akit főként az egyszerű emberek élete érdekelt. 1928-tól jelentek meg kiadványokban fametszetei. 1933-ban az Erdélyi Szépműves Céh kiadta *Arany János balladáit*. A Buday illusztrációit tartalmazó kötet elnyerte az év legszebb könyve címet. 1936-ban a párizsi vilákiállítás nagydíját ítelték oda a francia *Mauriac: Jézus élete* c. kötetének, melyben a művész 56 fametszetű illusztrációja szerepelt.

A második világháború kitörésekor Angliában maradt. 1940-ben itt készíti a londoni *TIMES*-ben megjelent, híressé vált fametszetét, melyen a Britanniát megszemélyesítő nőalak a doveri fehér sziklákön harcba hívja az angol népet. Munkásságának elismeréseként a Királyi Fa- és Rézmetsző Társaság tagjai közé választja. Elítélőleg nyilatkozott Magyarországról, amiért Németország oldalán hadba lépett. Emiatt megfosztották magyar állampolgárságától. 1952-ben ő készítette el II. Erzsébet angol királynő koronázási értesítését.

1956-ban a magyar forradalom leverése híre nagyon megrendítette: depresszióval szanatóriumba került, ahol műtermet biztosítottak számára és itt élt haláláig.

1985-ben magyar állami kitüntetést kapott.

1990 májusában pedig Szeged díszpolgára lett. Még ez év júniusában elragadta őt a halál.

*

2007. április 5-én 16 órakor a Fekete Házban: „Száz éve született Buday György” kiállítást Kass János Kossuth-díjas grafikusművész nyitotta meg.

2007. április 5-én 17 órakor a Somogyi Könyvtárban „Fába véselt balladák” címmel kiállítás nyílt Tandi Lajos újságíró főszerkesztő megnyitó szavaival.

2007. április 12-én 14 órakor a Dóm-tér Nemzeti Emlécsarnokában Dr. Solymos László alpolgármester emléktáblát avatott fel Hont Ferenc rendező, színháztörténész és Buday György grafikus, díszlettervező tiszteletére.

2007. április 20-án a Kisgrafika Barátok Köre szegedi csoportja havi összejövetelén emlékezett meg a nagy grafikusművészről. A művész életútját *Rácz Mária* ismertette. Az alkalomra rendezett kiállításon a jelenlevők megtekinthették Buday fametszeteit, valamint az általa illusztrált olyan köteteket, mint Arany János balladáit és a Boldogasszony búcsúja (mindkettő 1933-ból) vagy a Székely népballadák (1935) és *Mauriac: Jézus élete* (1935).

Megtekintésre került Hispania 1936, Britania 1941, Primavera Italiana 1937, Illyés Gyula köszöntése 1968, Arab tündérmesék 1969, továbbá a Költő sorozat portréi (1970), metszetek.

*Bakacsi Lajos*nak a grafikákról készített CD-je színesítette az estet, melyen még *Nagy Ádám* gyűjteményének több becses darabját vehették kézbe a megjelentek. Ezek között olyan

kincsek szerepeltek, mint a Szegedi Kis Kalendárium 1936-ból, Madách: Az ember tragédiája, vagy Tamási Áron: Ábel trilógiájának Buday által illusztrált kiadása. Ortutay Bátorligeti mesék kötete, mely egyetlen, ami színes metszetekkel készült.

Rácz Mária

EX LIBRIS ÉS KISGRAFIKA KIÁLLÍTÁS ZIRCEN

A zirci Reguly Antal Műemlékkönyvtárban nagyszabású és jelentős kiállítás nyílt meg májusban.

Mint a kiállítási katalógusban Egervölgyi Dezső elmondja, olyan kiállítást mutatunk a tisztelt látogatónak, ahol a hely szeleme hitelesíti a látottakat, biztosítja az érzelmi azonosulás lehetőségét és a szellemi feltöltődést.

*

Zircet, az ország legmagasabban fekvő (400 m) kisvárosát 1182-ben III. Béla király hívására a franciaországi Clairvaux-ból érkező ciszterci szerzetesek alapították, majd a török hódoltság után 1712-től a sziléziai Heirichau ciszterci építettek újjá, európai hírű szellemi és gazdasági kultúrát teremtve a Magas-Bakony háborítatlan erdőségeinek szívében. Ennek az apátságnak egyik épülete az apátsági templom szomszédságában a Műemlék Könyvtár, mely az Országos Széchenyi Könyvtárhoz tartozik és őrzi az 1700-as évektől a ciszterciek által gyűjtött 65.000 kötetes páratlan értékű ősnymtatvány-, könyv- és folyóirat-ritkaságokat. A zirci Wilde család asztalosmesterei által a Bakony fafajtaiból faragott intarziás bútorzat és a terem dongaboltozata maga is műemlék. A kiállítás a könyvtár folyosóján került megrendezésre.

*

A kiállításon többségében *Fery Antal* művészete került bemutatásra.

114 grafikája van kiállítva, köztük a ritkaságnak számító, 1941-ben Czákó Elemér által kiadott Széchenyi emlékkönyv metszetei.

De – mint Egervölgyi írja – nemcsak őrá, hanem *Vertel Józsefre, Kékesi Lászlóra, Torró Vilmosra, Drahos Istvánra, Horváth Endrére, Nagy Árpád Dánielre, Perei Zoltánra* is emlékezhetünk egy-egy művükön keresztül. Lehetőség nyílik arra is, hogy a ma élő és kisgrafikát készítő művészek munkáiba is betekinthessünk egy-egy mű erejéig. A kiállítás sokszínűségét a művészek munkájukon átütő egyénisége biztosítja, teszi izgalmasan változatossá.

A grafika gyűjtőfogalom. Magába foglalja a különböző módon, technikával, a műfajon belül elfogadott alkotások széles skáláját. Az ex libris, mint kisgrafikai alkotás, úgy helyezkedik el a nagy egészben, mint szobrászaton belül az éremművészet. Mindkettő intim alkotás, személynek, személyről szól. Az ex libris könyvjegy, a könyv tulajdonosának címere. Később önálló életet kezdett élni, elszakadt a könyvtől és a kisgrafika egyik „független” ágává vált. Felkészült művészek készítik a megrendelőnek a különböző témájú lapokat. Ha jó a találkozás a művész és a megrendelő között, igazán jó lapok szülehetnek, és két személyiségjegyet hordoznak: az alkotót és akinek készült az alkotás.

Amint a brüsszeli vagy halasi csipke remekmű, úgy a fába, rézbe, linóba metszett grafika is a miniatürizálás remekműve lehet, melynek – ha van mondanivalója – a részleteiben is felfedezhetjük az emberi alkotókészség csodáját. Csak az a művész tud ex librist készíteni, aki tökéletesen birtokában van a rajztudásnak, mert ezeken a miniatür felületeken nem lehet hibázni. Több művész készített bélyegeket, bankjegyeket, és az ott szerzett és tökélyre fejlesztett szakmai tudás hozta meg a magyar papírpénz, bélyeg és ex libris nemzetközi elismertségét. Nem közismert, de Fery Antal is tervezett bélyeget, ami kivitelezésre is került 1941-ben.

Az ex libris sokszínűségét még a feldolgozott téma mennyisége, sokrétűsége is biztosítja.

Ezért van, hogy az ex librist, a kisgrafika eme művészeti ágát csak az tudja igazán értékelni, aki megfelelő művelődéstörténeti ismerettel rendelkezik. (Magyar múlt, irodalom, könyv, világirodalom, történelem, zene stb. és nem utolsósorban a grafikai sokszorosítás ismerete.)

A bemutatott művészi alkotásokon keresztül szeretnénk megismertetni a grafika ezen ágát – írja Egervölgyi Dezső a katalógus bevezetőjében – és felhívni a figyelmet, hogy a művész készítette, kézbe vehető tenyérnyi alkotást nem pótolja semmilyen új technika által előállított „műlap”.

Ezt bizonyítandó, az OSZK Reguly Antal Műemlékkönyvtár igazgatója, *Németh Gábor* összeállított egy sorozatot a könyvtár könyveiben található ex librisekből. Láthatjuk az első, még Pápán született kézírásos „ex librist”, majd a soron következő remekműveket, és az ilyen bejegyzések igazíthatnak utba, ha a könyv, a könyvtár múltját kutatjuk. Kapcsolatot találunk Pápa városa és Zirc között a múltból, és szép példája a jelennek, hogy a katalógust a pápai Jókai Mór Városi Könyvtár készítette el. Köszönet Németh Gábor úrnak, hogy a bemutatott ex libriseket feldolgozta és bemutatásával magasabb élményt nyújtott a műértő látogatónak.

Fery Antal fametszete, X2

